

Romano hangos

15, Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

ROČNÍK 21 • ČÍSLO 9 • VYŠLO 31. ČERVENCE 2019

zprávy

PRAHA – Vláda se chystá v pondělí jednat o tom, jak se jí daří naplňovat schválenou koncepci sociálního bydlení. Dokument se záměry na roky 2015 až 2025 počítá s přípravou zákona o sociálním bydlení, povinností obcí mít část bytů pro lidi v nouzi i s financováním od státu. Podle zprávy o situaci za loňský rok, kterou má ČTK k dispozici, resorty plní jen menší část úkolů. Podle odborníků na sociální problematiku se problém bytové nouze v Česku bez zákona o sociálním bydlení vyřešit nepodaří. Povinnost obcí, úloha úřadů, prevence i model financování by se měly kotvit v legislativě, míní experti.

Nereálná očekávání od členů Rady vlády pro záležitosti romské komunity

foto: Hans Štembera

z obsahu

Téma čísla:

Děti a sport Vzpomínka
na Evu Davidovou

strana 4

Dvojjazyčné zamyšlení
Gejzy Horvátha:

Sami sobě nepřáteli

strany 4, 5

Romano hangos
navštíví Osvětim

strana 5

Milí čtenáři, jistě jste si stejně jako já všimli opakované kritiky Rady vlády, potažmo jejich občanských členů. Kritika přichází zejména od romské veřejnosti. Osobně jakoukoliv konstruktivní kritiku a dis-

kusi nad čímkoliv, co může pomoci nám Romům, vítám a hodnotím pozitivně. Bohužel, té věcné objektivní kritiky je jako šafránu a naopak přichází stále více rádooby expertů, aktivistů či politiků, kteří naši ko-

munitu matou opakovanými blábolly. Vždy si v této věci kladu otázku, zda jde těmto jedincům o zlepšení života Romů, nebo v tom jsou více jejich osobní zájmy často provázené neúspěšnou reprezentací rom-

ské komunity. Namísto schopnosti sebekritiky opakovaných neúspěchů reflektují své zklamání, hněv a vztek veřejně na sociálních sítích.

Pokračování na str. 2

Vláda rozhoduje o přesunu Agentury pro sociální začleňování na Ministerstvo pro místní rozvoj

foto: www.mmr.cz

Kabinet by měl v pondělí rozhodovat o přesunu Agentury pro sociální začleňování z úřadu vlády na Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR), kde by měla být od ledna příštího roku. V podkladech pro jednání vlády chybí, kolik pracovníků a jak velký rozpočet se přemístí. S přesunutím agentury nesouhlasí unie a konfederace zaměstnavatelských svazů. Podle nich změnou vláda opouští meziresortní přístup k sociálnímu začleňování a dá se očekávat i seškrtnání agendy.

Ministerstvo financí v materiálu k rozpočtu na příští rok počítá s tím, že by od ledna měla v úřadu vlády, na ministerstvech a v dalších centrálních institucích ubýt desítky míst. Úřad vlády přesun agentury zdůvodnil „vhodností ukotvení agentury sociálního začleňování do kontextu regionálního rozvoje“.

Agentura pro sociální začleňování funguje od roku 2008. Je jedním z odborů úřadu vlády. Má pomáhat

obcím zvládnout problémy s ghety či chudobou. Ve své výroční zprávě uvedla, že loni spolupracovala se 140 městy a obcemi, na jejichž území byla víc než třetina chudinských lokalit v Česku s víc než polovinou vyloučených obyvatel. Agentura měla v minulém roce v rozpočtu 144,7 milionu korun. Utratila 80,6 milionu, z toho by jí ale 61,1 milionu měla proplatit Evropská unie. Evropské peníze má agentura na svou činnost do roku 2022. Radnice s jejím poradenstvím získaly podle výroční zprávy 2,43 miliardy korun.

Podle plánu by se měla agentura jako odbor úřadu vlády zrušit, nový odbor by se zřídil na MMR. „Systemizovaná místa a finanční prostředky na platy a provozní finanční prostředky budou z rozpočtové kapitoly úřadu vlády převedeny do rozpočtové kapitoly ministerstva,“

Pokračování na str. 3

zprávy

ALBUCCIONE, ITÁLIE – Ve středu 17. července vypukl na sídlišti v italském městě Albuccione doslova hon na místní Romy. Bezmála 100 neonacistů procházelo sídlištem a napadalo Romy. Vzduchem, podle svědků, létaly kameny a láhve. Skupina křičela hesla jako: „Zabijte je všechny“, „Upalte je zaživa“ nebo „Pošlete je všechny pryč“, informuje server romea.cz a Courthouse news. Policie následně situaci uklidnila. Podle Marcella Zuinisiho, právníka Národní asociace Romů v Itálii, došlo v posledních třech měsících už ke třetímu útoku na Romy na předměstí Říma.

PIEMONTE, ITÁLIE – Italská policie zabavila v několika městech na severu země při zátahu proti krajně pravicovým extremistům zbraně, včetně nejnovějších modelů automatických útočných pušek a rakety vzduch-vzduch. Informoval o tom italský tisk. Zatčení byli tři muži. Zátah byl výsledkem vyšetřování zaměřeného na Italy, kteří bojovali v Donbasu na východě Ukrajiny. Italové na obou stranách ukrajinského konfliktu často pocházejí ze stejných míst a bývají to krajně pravicoví extremisté a krajní nacionalisté, napsal Corriere della Sera.

WASHINGTON – Donald Trump rozpoutal vlnu kritiky svým víkendovým příspěvkem na Twitteru, ve kterém slovně napadl čtyři kongresmanky s přistěhovaleckými kořeny a tmavou barvou pleti. Ve svém příspěvku o nich napsal, že by neměly Američany poučovat o tom, jak vést zemi, když samy pocházejí z naprosto „rozvrácených a zločinných zamořených zemí“ a že by se do nich měly vrátit. Demokraté okamžitě označili jeho poznámky za rasistické. Reagovaly také ženy, kterým bylo vyjádření adresováno. „Pane prezidente, země, z níž pocházím, a země, které jsme všechny přísahaly, jsou Spojené státy. Jste rozzlobený, protože si nedokážete představit Ameriku, která zahrnuje i nás,“ uvedla na Twitteru kongresmanka Ocasiová-Cortezová.

Exministr Herman nahradil v Radě pro lidská práva Kroupu

Bývalý ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) se stal členem Rady vlády pro lidská práva. Jeho nominaci, kterou navrhla vládní zmocněnkyně pro lidská práva Helena Válková (ANO), v pondělí schválil kabinet. Informoval o tom Deník N. Herman v radě nahradí filozofa Daniela Kroupu, který rezignoval na konci dubna po oznámení premiéra Andreje Babiše (ANO), že na zmocněnkyni pro lidská práva nominuje právě někdejší ministryni spravedlnosti Válkovou.

Válková navrhla Hermana do rady už na konci května. „Od té doby ale ležela nominace na Babišově stole, premiér ji podepsal po více než měsíci,“ píše deník. Válková schválení Hermana přivítala. Zdržení si vysvětluje tím, že v poslední době musel premiér řešit vládní krizi či audity Evropské komise o jeho údajném střetu zájmů.

Herman podle ní bude pro vládní radu posilou. „Například pokud jde o problematiku sociálního začleňování, vězeňství, ohrožených dětí. Jsem ráda, že se budu moci opřít o jeho zkušenosti,“ dodala Válková.

Herman uvedl, že rada pro lidská práva odpovídá jeho dosavadní činnosti, nyní dostává „jakési vládní pozhřebání“. Chce se věnovat zejména romské kultuře a pronásledování členů duchovního hnutí Fa-lun-kung či křesťanů čínským režimem.

Rezignace Kroupy

Kroupa rezignoval kvůli nominaci Válkové do funkce zmocněnkyně pro lidská práva. Podle něj má totiž v čele tohoto poradního orgánu vlády stát člověk, který se v obraně lidských práv angažuje, dlouhodobě v této oblasti pracoval či je v ní respektovanou osobou, podle Kroupy ale Válková nesplňuje ani jednu podmínku.

„Vláda pana Babiše dala jmenováním této osoby jasně najevo, že o nešťavnatě a věcné posuzování této otázky nemá zájem. Nechci se na ničem takovém podílet,“ uvedl někdejší signatář Charty 77. Válková to ale odmítla s tím, že zkušenosti má a že na její hodnocení ve funkci zmocněnkyně je zatím čas.

Rada vlády pro lidská práva je stálým poradním orgánem ministrů v oblasti ochrany lidských práv a základních svobod. Skládá se ze zástupců státních institucí, občanské a odborné společnosti a akademické obce. V jejím čele nyní stojí Babiš, Válková je výkonnou místopředsdkyní.

text a foto: ČTK

Nereálná očekávání...

Dokončení ze str. 1

Postupně je Facebook zahlcen živými vstupy, kde neúspěšní vystavují účty plné křivých pomluv a touhy po veřejném ponižení osob, které jsou opravdu aktivní a disponují zkušenostmi i předpoklady pro jejich dosavadní pracovní působení. Právě vzdělání jako hlavní předpoklad k odbornému pracovnímu uplatnění těmto kritikům chybí nejvíce! A věřte nebo ne, dosažením potřebného vzdělání to vše jen začíná. Následuje hierarchie pracovního postupu, kde každý posun je opravdu zasloužený.

Velmi mě mrzí, že si tuto náročnou cestu k prosazení se ve společnosti mnoho našich lidí neuvědomuje. Některé hodnoty nám v dnešní době škodí a měli bychom o nich více hovořit.

Nyní ale zpět k Radě vlády pro záležitosti romské komunity. Pokud si nastavujeme veřejně dostupné dokumenty k tomuto orgánu, které najdeme na internetových strán-

kách úřadu vlády, zjistíme mnoho neznámých. Například, že jde o poradní orgán vlády, dále, že občanské členové rady konají práci člena dobrovolně, bez nároku na jakýkoliv honorář. Zápisy z jednotlivých zasedání rady nás zase zavedou do práce členů týkající se ožehavých sociálních situací našich lidí v nejrůznějších lokalitách.

Za konstruktivní kritiku tedy opravdu nelze brát poukazování na vysoké výdělky, politické postavení či tzv. trafiky členů. Poradní orgán ve zkratce kritizuje, namítá a doporučuje řešení k aktuálním problémům v životě romské menšiny v České republice. Každý občanský člen byl na základě nominace podrobně hodnocen právě na základě svého vzdělání, odborné a pracovní způsobilosti.

Můžeme se samozřejmě bavit o efektivitě či neefektivitě rady jako takové. Věcnou kritiku spolu s návrhem, jak prosadit změnu, jež by zaručila občanským členům rady

kompetentnější postavení k řešení života Romů, bychom podpořili všichni!

Zatím ale nic takového nepřichází. Nejrůznější rádoby romští politici, politologové a experti na inkluzi vysílají do virtuálního romského světa negativní atmosféru plnou špinavých pomluv. Bolí mě, že si následky této nevole nikdo z nich neuvědomuje. V konečném důsledku z toho totiž na sociálních sítích vycházíme špatně všichni jako Romové. Vlastně tím potvrzujeme a pomáháme všem extremistickým a rasistickým uskupením, která si nás přejí vidět v tom nejhorším možném světle.

Vážení čtenáři, až nastane moment, kdy si všichni tohle vlastní sebe-poškození uvědomíme, začnou se i v naší komunitě měnit věci.

Společenský posun Romů stojí na nás všech! Paříkerav tumenge.

Tomáš Ščuka

(Člen Rady vlády pro záležitosti romské komunity)

IPSI: Poskytne stát dotaci na „čunkodomky“ v Chanově?

Napsali jsme řediteli odboru politiky bydlení Ministerstva pro místní rozvoj (MMR), co je pravdy na tom, že na stavbu kontejnerových domů po vzoru akce Jiřího Čunka s vystěhováním Romů na skládku Poschlá za Vsetínem (nazývaných čunkodomky, čunkoboxy nebo čunkobuňky) bude město Most v Chanově „čerpat státní dotaci z programu ministerstva pro místní rozvoj“. Pan ředitel odepsal, že nejde o kontejnerové bydlení, ale o vysoce moderní bydlení modulární, které se svými kvalitami blíží domům pasivním, přičemž se zaštilil praxí v jiných zemích. My k tomu uvádíme, že změnou označení se kvalita bydlení nijak nezvyšuje.

Po výkladu o výhodnosti rychlých staveb nákupem kontejnerů na sebe (chápeme, že stát potřebuje vykázat co nejvíce „investic“) ovšem ředitel odboru ve své odpovědi upozorňuje, že „zároveň platí, a to je nejpodstatnější, že nařízení vlády (o programu Výstavba) jasně uvádí, že investiční záměr povede ke zlepšení situace v obci a nepovede k prostorovému vyloučení osob“ a že „zmiňovaná výstavba nájemních bytů ve Vsetíně by dnes touto podmínkou nesplnila, stejně tak jako nároky na energetickou úspornost“. Prakticky stejný text obdržel na svůj dotaz jeden z poslanců za Českou pirátskou stranu od ministryně pro místní rozvoj Kláry Dostálové. Kladný postoj k bydlení v kontejnerech, ale současně odmítání sociálního vyloučení při podpoře bydlení lze tedy považovat za oficiální postoj MMR. Mostečtí politici tudíž s vysokou pravděpodobností plánují zbytečný výdaj v řádu milionů z daní svých voličů.

Kroky města Mostu v oblasti bydlení lze ostatně považovat přinejmenším za hodné zvýšené kontroly. Je pozitivní, že si mostečtí odhlasovali zahájení odprodeje bytů po vzoru Chomutova a dalších měst, aby mělo město větší vliv na bydlení svých občanů než dosud. Diskutabilní ovšem je, že do toho

Komunitní den na chanovském sídlišti

foto: Adam Komenda

dalo pouhých 5 milionů, zatímco na stavbu kontejnerů pro 10 rodin ze zničených domů v Chanově (které v kontejnerech bydlet nechtějí) hodlá Most utratit 22 milionů korun. Co rozumnějšího pro podporu bydlení by se za tyto peníze dalo porýdit, ukazuje náš obrázek, který jsme mosteckým zastupitelům spolu s podrobnějšími informacemi poslali těsně před klíčovým jednáním zastupitelstva.

Vedení města sice doufá, že jim 22 milionů nebo i více pošle na čunkodomky stát, ale vládní Agentura pro sociální začleňování, která bude na MMR od 1. 1. 2020 působit, je striktně proti podpoře místní segregace, ba dokonce se domnívá, že by Chanov postupně měl přestat existovat a lidem mělo být bydlení nabízeno normálně v Mostě (toto přesvědčení sdílíme).

Situace ohledně kontejnerů v Chanově je ale zajímavá i tím, jak se do ní zapojují místní obyvatelé, totiž místní Romové. V kontejnerech bydlet nebudou a vědí proč. Místní politici jim to sice nijak nevysvětlili – do Chanova přišli zatím jen ti z opozice, kteří jsou proti (Zelení a Piráti) – ale o kontejnerovém bydlení jim už své řekli poučení Romové ze Vsetína. Natočili pro ně video a přijeli je varovat osobně.

Při honbě za politickými body u voličů tedy mostečtí politici tvrdě narazili. Romům v Chanově přes

média vzkazují, že mají být rádi, že budou mít teplou vodu a okna (ná-městek Hrvol ve výše uvedené reportáži ČRo Plus), voličům akci vysvětluje jako „nákup klidu“ (radní Nedvěd na svém facebooku), nebo se jim snaží namluvit, že o vyloučení nejde (primátor Paparega: „Neříkám segregovat. Stávající stav se přeci nezmění, leda v tom, že bydlení, které si sami zničili, bude nahrazeno bydlením důstojnějším a plnohodnotným.“ – facebooková diskuze Mosteckého deníku).

Místní nicméně sami rozpoznávají, stejně jako ti vsetínští, že už samotný úmysl naskládání rodin do plechových staveb je ponižující, a proto ho odmítají. Až se vládnoucí mostečtí politici do Chanova odváží přijet, nechť si povšimnou, že tam bydlí normální lidé. Mladé rodiny, které své děti vozí autobusem č. 10 denně do školek v Mostě, chlapci, co se umí ohánět v dílně v komunitním centru i na stavbách, ženské, co zvládnou i bez teplé vody udržet v čistotě domácnost se všemi jejími členy. „Asi myslí, že jsme blbí,“ odpovídá ve vsetínském videu na konci jedna z žen na otázku, proč jsou podle ní čunkodomky od počátku nabízeny k bydlení jen Romům. Chanovští Romové teď mají šanci dokázat, že se nedají. O segregaci ví totiž rozhodně víc než primátor a MMR dohromady.

Institut pro sociální inkluzi

Sami sobě nepřáteli

Sametová revoluce nás Romy sice sjednotila, ale za 30 let trvání demokracie jsme se ničemu nenaučili. Když se ohlédnou zpět, tak se nevyhnu otázce, co nám za tu dobu uškodilo a co nám prospělo? Za nejhorší považují, že jsme se sami vzdali své svobody, svého vzdělání a své občanské existence. Naše jednota se rozpadla, společnost nás označila za nepřizpůsobivé a my sami jsme se vzdali svých romských i demokratických hodnot. Ohrožujeme sami sebe, nedovedeme čelit společenskému negativismu, rozkastrovali jsme se, ztratili jsme občanskou sílu a dnes už většina Romů žije pod hranicí chudoby. A co nám prospělo? Nepochybně nám prospěly mnohé romské i proromské organizace. Upustily od vzájemných souborů a svými programy posouvají sociálně slabé k uvědomělé občanské společnosti. Jenže v poslední době důvěra v neziskový sektor klesá a organizace čelí i politickému tlaku. Je zajímavé, že i Romové jsou jejich nepřátelé. I když neziskovky dělají velký kus práce, jejich pomoc potřebným je v ohrožení. Proto by se měl neziskový sektor spojit a přetransformovat se v jednu velkou politickou stranu. Byla by to nejsilnější politická strana s největší členskou základnou a společenskou podporou. Romové by se tak konečně dostali do parlamentu a mohli se sami podílet na rozvoji a růstu demokratické společnosti. Ale skutečnost je jiná, politické i veřejné osobnosti, a dokonce i samotní Romové, si udělali z Romů svůj byznys. Tyto jevy ohrožují nejen naše životy, ale i životy našich potomků.

Romská politická garnitura se také chová populisticky. Svoji aktivitou vyvolává mezi sebou souboje, které romskou společnost rozdělují. Tato situace je nejen v Čechách, ale i na Slovensku. Perfektním příkladem toho byly letošní volby do Evropského parlamentu. Sledoval jsem komentáře romských voličů, jejich chaos, a také nesmyslný boj volebních kandidátů nejen o hlasy Romů, ale také o státní volební příspěvek. Za tímto účelem dělali samotní Romové z nejsilnějšího kandidáta Petra Polláka lotra. Nechtěli, aby je zastupoval zkušený romský politik, s podporou Oľano a s podporou většinové společnosti. A právě on, Pollák, měl největší šanci ve volbách do EP uspět. Romové vnášeli zlo sami mezi sebe, odrazovali romské voliče od volby Polláka, a tím nevědomky podporovali pravicové radikály LSNS, slovenský fašismus. Pana Polláka podporovala v předvolební kampani i široká slovenská veřejnost, ale někteří romští kandidáti opjeli své romské voliče populistickým rohlíkem. Slibovali, co nemohli splnit, a navíc se prezentovali jako spasitelé romského národa. Věděli, že volbami neprojdou, tak aspoň rozdělili Romy na dva nepřátelské tábory. Tímto kolotočem poštvávali romské voliče proti Pollákovi a velké procento Romů ho nakonec nevolilo. Myslím si, že Romové by se měli zajímat o volby, měli by využít svého občanského práva a zvolit si kandidáta (nebo stranu), který jim svým programem nabízí lepší životní podmínky i lepší budoucnost.

Tímto vzkazují všem Romům: Lidičky, nebuďte sami sobě nepřáteli, už je třicet let po revoluci, konečně se už probudte. Romale, čím dřív budete zapojeni do veřejného i občanského života, tím dřív se z vás stanou svobodní občané.

Gejza Horváth

Vzpomínka na Evu Davidovou

Eva Davidová

foto: Petr Axmann

Evu Davidovou, naši přední etnografku a velkou znalkyni romského národa, jsem poznal někdy koncem osmdesátých let minulého století. Spojoval nás zájem o romskou kulturu a život Romů v tehdejší Československu. Po sametové revoluci jsme se vidali pravidelně, a to při zasedáních Romské občanské iniciativy, stejně jako já byla členkou předsednictva této nově vznikající politické strany.

Později, to když jsem začal pracovat v Muzeu romské kultury v Brně, jsme se pracovně stýkali častěji. Pravidelně jsme jezdili do romských osad na východní Slovensko mapovat život tamních Romů. Romštinu ovládala perfektně, ještě coby studentka univerzity v padesátých letech pravidelně jezdila do osad, naučila se jejich řeč a všude ji přijímali s otevřenou náručí.

Vzpomínám si, jak jsme přijeli mezi olašské Romy do Kendic u Prešova. My jsme tam byli poprvé, ale Eva tu byla jako doma. Všichni z rodiny Makulovců, včetně

nejstarší Márinky Makulové, ji i nás srdečně přivítali, natáčeli jsme a Eva fotila. Byl to neobyčejný zážitek být v rodině olašských Romů. Jak známo, tato skupina je nám slovenským Romům uzavřená, nerada se nám otevírá, ale v tomto případě, díky Evě Davidové, panovala srdečná a přátelská atmosféra. Nezapomenu, jak paní Márinka ve svém bytě svolala celou svou rodinu a začala zpívat olašskou baladu. Já před kamerou, Eva a Jana Horváthová, současná ředitelka romského muzea, fotily.

Na Slovensku jsme byli několik dnů, navštívili jsme Humenné a jeho okolí, spoustu romských obydlí a všude Evu znali, vítali nás všichni s otevřenou náručí, díky ní. Byli jsme i v osadě, kde paní Davidová začínala mapovat romské osídlení v padesátých letech, a to v Bardějově na Poštárce. Ti starší si dobře Evu pamatovali. Sotva jsme vystoupili z auta, jezdili jsme starým žigulíkem, řidič byl olašský Rom, už Eva rychle utíkala k Romům, sotva jsme jí stačili. Každý

se s ní zdravil a ona byla ve svém živlu.

Jediná negativní zkušenost se stala v osadě v Žehře na Spiši. Tam jsme navštívili jednu rodinu, do staré dřevěnice se najednou natlačilo více jak deset lidí, kupovali jsme tam exponáty na budoucí expozici našeho muzea. Vyndala peníze, zaplatila a kabelku s peněženkou nechala jen tak na židli. V sousední vesnici jsme zastavili a Eva najednou zjistila, že jí v peněžence chybí dva tisíce korun. Vrátili jsme se zpět do osady, volali policii, bohužel, nikdo se nepříznal. Tak jsme se s kolegy složili a Evě jsme přispěli z našeho kapesného.

Celou dobu, co jsme jezdili po osadách na východě Slovenska, byla velice vitální, ani ta nepříjemná zkušenost ze Žehry ji nerozhodila.

Taková byla amari Eva – naše Eva. Spontánní, veselá a kamarádká.

Evo, zdravím a posílám do nebe srdečné pozdravení.

Tvůj mladší bratr Janko

pátek 9/8
Django stage
Malinovského náměstí

Vstupte zdarma

16:30 **Zsolt Varady band**
18:00 **Aromasound**
19:15 **Monika Bagárová**
20:30 **Mezcla Orquesta**

Festival
Maraton hudby Brno

df
mnoho dalších koncertů najdete na maratonhudby.cz

www.romea.cz

informační portál o světě Romů

Odborná soutěž k podobě památníku v Letech bude vyhlášena v září

Muzeum romské kultury ve spolupráci s firmou ONplan ukončilo tříměsíční konzultační fázi přípravy mezinárodní dvoufázové krajinářsko-architektonické soutěže „Lety u Písku, Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách“. Předmětem soutěže bude hledání optimální podoby památníku a okolní krajiny.

Do přípravy soutěže byla zapojena celá řada aktérů. Od dubna do června tohoto roku proběhlo pět setkání pracovní skupiny, ve které byli zastoupeni kromě pracovníků Muzea romské kultury pozůstalí po obětech tábora a odborníci různých profesí. Úkolem pracovní skupiny bylo především vypracování podkladů pro zadání krajinářsko-architektonické soutěže.

S cílem zapojit do přípravy soutěže co nejširší spektrum aktérů, bylo ke konzultaci výstupů pracovní skupiny přizváno více než 100 zástupců pozůstalých po obětech tábora v Letech; zástupců romských skupin, které se spolupodílely na vybudování památníku či odkupu vepřína; spolků a iniciativ, které se věnují romské problematice a problematice lidských práv; státních, či státem zřizovaných organizací; odborných a akademických institucí; dále partnerů financování projektu a neromské osobnosti otevřeně podporující romskou minoritu. Konzultace proběhly formou dvou konzultačních odpolední, která se konala v květnu a červnu v sídle ministerstva kultury v Nosticově paláci.

Cílem těchto konzultací bylo představit přítomným současnou situaci památníku Lety, podrobnosti záměru vybudovat Památník holokaustu Romů a Sintů v Čechách a základní obrysy krajinářsko-architektonické soutěže. Při obou konzultačních odpoledních měli přítomní, po úvodních prezentacích, možnost individuálních konzultací se zástupci Muzea romské kultury a společnosti ONplan. Podněty vzešlé z konzultačních odpolední se týkaly mimo jiné požadavků na zaměření památníku na mladou generaci, na prezentování příběhů jednotlivců, či respektování kultury Romů a Sintů. Diskutovalo se o nutnosti uvést v památníku jména obětí tábora, i o tom, že seznam obětí není kompletní. Přítomní se zajímali i o podrobnosti organizace soutěže, či detaily připravované demolicie vepřína.

V souvislosti s přípravou zadání soutěže se uskutečnilo v květnu také setkání s obyvateli z Letů a okolních obcí, které proběhlo ve společenském sále restaurace v Letech. Cílem setkání bylo přítomným představit současnost i představy o budoucnosti památníku, ale především zjistit hodnocení současného stavu území jeho obyvateli a zmapovat očekávání a případné obavy místních spojené s budoucností památníku. Místní obyvatelé nejvíce hovořili o okolní krajině, její malebnosti, klidu, zachovalých cestách, ale i místech v okolí spojených s historií tábora. S tímto je spojená také obava, že soutěžní návrhy nebudou zdejší krajinu respektovat.

Samozřejmě zaznělo i to, že odkup vepřína, finance na jeho demolici a následně i realizaci památníku násobně převyšují rozpočty místních obcí. Největším přínosem pro nás bylo otevření otázky možné budoucí spolupráce s obcí Lety, kde se nabízí možnost využití obecního společenského sálu ke kulturním akcím spojených s působením Muzea romské kultury v tomto místě, akcím, které nebude vhodné pořádat přímo v místě památníku.

Paralelně probíhají individuální jednání s majiteli sousedních pozemků, zástupci okolních obcí, či některými orgány státní správy.

V současné době pracuje Muzeum romské kultury a externí odborníci na kulturu a historii Romů se společností ONplan velmi intenzivně na finalizaci soutěžních podmínek, zadání soutěže, přípravě doprovodné publikace a webové prezentaci. Podkladem pro tyto dokumenty jsou mimo jiné i výstupy pracovní skupiny, či podněty vzešlé z konzultačních odpolední a setkání s obyvateli okolních obcí. Zadání soutěže bude koordinováno s výstupy další etapy archeologického výzkumu, jehož cílem je v první řadě najít hroby obětí letského tábora.

Vyhlášení soutěže předpokládáme v září tohoto roku, podle předběžného harmonogramu bude první fáze soutěže uzavřena v prosinci 2019, následovat bude druhá fáze, která bude ukončena vyhlášením výsledků soutěže na jaře roku 2020.

Muzeum romské kultury

foto: Václav Pancer

Z chlapca z osady sa stal pedagóg a vedecký pracovník

Má takmer neveriteľný príbeh. Z chlapca, na ktorého zazerali ako na zlodēja, sa stal pedagóg a vedecký pracovník. Martin Kaleja (38) sa dokázal vymaniť z nástrah osudu.

Dalo sa to nejakým zmeniť?

Napríklad prvé dva týždne na gymnázium boli pre mňa doslova hrozné. V tom čase sa ľudia stmelujú a snažia sa vytvoriť skupiny spriaznených duší. Okolo mňa bolo prázdno. V lavici som sa však ocitol vedľa spolužiaka Ďoďa, ktorý bol z jarovnických Močidlian.

Jeho otec mal skúsenosti aj s Cigánmi. Členil ich na takzvaných našich Cigánov a tých „nenašich“. Označenie naši znamenalo, že patria do skupiny, ktorej sa dá v mnohom veriť a dá sa s nimi aj napriek nejakej hranici priateľiť. Pri „nenašich“ nič také nehrozí. Myslím, že Ďoďov otec ma odobril. Ďoďo sa zmieril s tým, že sedím vedľa neho, a neprekážalo mu to.

Ani učitelia nevedeli, čo si s tým majú počať. Cigána na gymnázium ešte nevideli. Jeden učiteľ na dôchodku, ktorý prišiel zastupovať, neviem prečo vošiel do učebne a povedal: Vraj je tu nejaký šikovný Cigán. Ktorý to je? Prechádzal sa medzi lavicami a netrafil sa. Zastavil sa pri Braňovi, ktorý bol z nejakého dôvodu tmavší, tak ako ja. Braňo neznášal Cigánov a veľmi sa ho dotklo, keď ho niekto za Cigána považoval. Braňo sa rozzúrilo a takmer zhodil lavicu. Profesor si uvedomil, že sa zmýlil. Bola to veľmi nepríjemná situácia.

Po skúsenostiach sa naše vzťahy so spolužiakmi začali naprávať. Jednoducho ma nechali samého v triede, a keď im nič nezmizlo, začali mi dôverovať. Nakoniec sme po skončení gymnázia plakali jeden za druhým a nikto rasové otázky neriešil.

V tom čase mali Jarovnice ešte jednu priekopníčku, rómsku gymnazistku.

Henrieta je z rodiny spisovateľky Eleny Lackovej a ako prvá Rómka vyštudovala Karlovu univerzitu v Prahe. Vtedy si „postavila hlavu“ a išla na gymnázium. Aj jej bolo nepríjemné, že ju vnímajú ako inú. Snažila sa to zakryvať, prípadne hovorila, že je len polovičná Rómka.

Ako vás vnímali v tom čase v osade?

Vedeli, že chodím do školy, do ktorej chodia len gadžovia. Hovorili

mi prezident alebo predseda. Starší upozorňovali mladších, že ja som akoby z nejakej šľachty.

Dá sa deťom v osade nejakým pomôcť, aby sa vyhrabali zo sociálneho dna?

Nič im nebráni ísť do školy. Zmena už nastala, ale pri tom veľkom počte to až tak nevidno. Je v kvalite, nie kvantite. Za desať rokov sa týka možno len pár ľudí, čo je vo vzťahu k populácii nárast, ale nie je to ktoviečo. Nie je to o tom, že v horizonte dvoch rokov získa sto Cigánov vzdelanie.

Máte medzi svojimi študentmi Rómov?

Nejakých mám a aj som mal. Rôznych. Dokonca sa mi stalo, že som zo situácie cítil postoj jednej študentky: Ty si Cigán, ja som Cigánka, tak mi hádam tú skúšku dáš... Na to sa ja nehrám. Ako učiteľ som veľmi striktný.

Čomu sa v súčasnosti odborne venujete?

Mám celkom široký záber. V rámci špeciálnej pedagogiky som sa zamerával na rómske deti a žiakov. Väčšinou sú zaradení medzi psychosociálne narušené deti. To je moja špecializácia. Moji žiaci však nie sú oni, ale trebárs poli-

caji či zamestnanci v nápravných zariadeniach.

Moja druhá špecializácia je sociálno-pedagogická. Možno to znie podobne, ale nie je to isté. Je to skôr sociologická oblasť, v nej riešim otázky, v ktorých sa zameriavam na sociálnu spravodlivosť. Zamýšľam sa nad tým, aký meter použiť, aby nebol pre všetkých rovnaký. Musí byť prispôbený jednotlivcom či skupinám. Toto niekomu vysvetliť je náročné. Som v tom angažovaný až tak, že som sa stal predsedom pracovnej skupiny pre oblasť vzdelávania Rómov pri Úrade vlády Českej republiky. Každý rok sa zaoberám aj európskymi štrukturálnymi fondmi. Som manažérom niekoľkých veľkých projektov.

Do projektov pre Rómov prúdi veľa peňazí a výsledok často nevidno.

To je zle prezentované. Je samozrejme, že keď povieme sumu, tak sa majorita opýta, prečo ide toľko na podporu Rómov, a Rómovia zasa budú hovoriť, že z toho nič nemali. Niektoré projekty majú finančný prínos pre tých, ktorí ich vykonávajú a garantujú, že budú odborne spracované a vykonané. To sa nie vždy stáva a na to treba dávať pozor.

Vladimír Kampf
foto: archiv Martina Kaleji

Problém českých „ghett“ se přesouvá. Bude je řešit Dostálová

foto: Filip Jandourek

Snahy vyřešit problémy chudých v Česku budou od ledna zřejmě ještě komplikovanější. Úřad vlády totiž hodlá od příštího roku přesunout agendu sociálního začleňování ze své kompetence pod Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) vedené Klárou Dostálovou (za ANO).

Podle kritiků to znamená, že na centrální úrovni nebude nikdo, kdo by koordinoval činnost všech ministerstev, kterých se to týká, a kdo by je mohl přímo úkolovat.

Plán na přesunutí Agentury pro sociální začleňování i dalších projektů, jichž se to týká, například inkluzivního vzdělávání v českých „ghettech“, bude kabinet projednávat v pondělí. „Úřad vlády má plnit úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti Vlády ČR a jejích orgánů.“

Z toho jinými slovy vyplývá, že plní především funkci administrativní,“ odůvodnila Deníku přesun mluvčí premiéra Andreje Babiše (ANO) Jana Adamcová s tím, že se

mezi úřady přesune 118 zaměstnanců.

Ministerstvo, pod něž by měli nově spadat, je s tím srozuměno. „Jedná se o možnost průřezovou agendu sociálního začleňování zahrnout do kontextu regionálního rozvoje a činností, které MMR již vykonává, například v oblasti bydlení nebo podpory rozvoje měst a obcí,“ míní jeho mluvčí Vilém Frček. Proti není ani ředitel Agentury David Beňák.

Nic jsme nevěděli

Ne všichni však s plánem souhlasí. Například místopředseda sociálního výboru sněmovny Jan Bauer (ODS). „Jako řádný bod to naším výborem neprošlo,“ říká s tím, že poslanci tak nevědí, jaké to může mít přínosy a jaká budou negativa. Zkrátka, že nedostali podrobné informace. Členové výboru se o tom podle něj bavili jen okrajově a jsou k plánu spíše skeptičtí.

S přesunem agendy nesouhlasí ani ministryně práce a sociálních

věcí Jana Maláčová. „Nemyslím si, že je to v tomto případě vhodné a efektivní,“ sdělila Deníku. „MMR má v kompetenci zákon o dostupném bydlení. To je podle mě prioritou a na toto téma by se mělo zaměřit důsledněji,“ říká.

Dostupné bydlení je podle ní v Česku potřeba a přítom stále chybí cenové mapy nájmu. Skepticky se k přesunu kompetencí vyjadřuje také Martin Šimáček, šéf Institutu pro sociální inkluzi, který před časem řídil i Agenturu pro sociální začleňování. Podobné plány podle něj byly už dříve a třeba z hlediska čerpání evropských fondů dávají smysl.

Současně však Agentura a související odbor ztratí postavení nad resorty, které jim umožňuje vyjednávat o společném postupu. „To ale z ministerstva nebude možné dělat, ostatní resorty to budou považovat za konkurenci,“ míní Šimáček s tím, že odsunem z Úřadu vlády se sníží prioritou této agendy.

Pavel Cechl
decinsky.denik.cz

Vakeren romanes

romipen

romstvi

Hin šerutno pro dživipen sako Romeste.

Je důležité pro život každého Roma.

So oda hin?

Co to obnáší?

pařiv la dake, le dadeske

úcta k rodičům

pařiv phurenge

úcta ke starým

baripen kijo romano

hrdost ke všemu romskému

baripen kije romaňi čhib

hrdost k romskému jazyku

baripen ke kultura romaňi

hrdost k romské kultuře

Nakampel pes te ladžal.

Není nutno se stydět.

Kampel te el barikano.

Je třeba být hrdý.

O Roma šoha nakerde mariben.

Romové nikdy nevyhlásili válku.

Načorde aver phuva.

Neokupovali cizí území.

Namosaren o veša, o paňa.

Neničí přírodu.

Dživnen pre calo luma.

Žijí na celém světě.

The calo luma hin lengeri.

A celý svět je jejich domovem.

Janko Horváth

„Nechápu, proč se jim říká Romové.“

Jak je to ve skutečnosti?

Během 1. světového romského kongresu u Londýna v roce 1971 se zástupci Romů z různých zemí (včetně delegátů z tehdejšího Československa) shodli na tom, že budou prosazovat užívání označení Rom (případně dalších minoritních sebeoznačení jako Sinti apod.) namísto Cikán/cikán a jeho variant. Proč se tak rozhodli?

Dómové

Romové, jak známo, mají svůj původ v Indii, kterou jejich předci z neznámých důvodů opustili mezi 6. a 9. stoletím našeho letopočtu. S největší pravděpodobností se vyčlenili z uskupení kast, které známe pod označením „dom“. Na základě standardních jazykových změn, které u novindických jazyků sledujeme, se první samohláska (D) změnila na R (tzn. na Rom), v některých zemích na Blízkém východě na L (tzn. Lom). Slovo Rom je odnepaměti součástí základní romské slovní zásoby, vyjadřuje příslušnost k romskému národu. Na rozdíl od něj slovo cikán v romštině nenajdeme.

Athinganoi

Když Romové přišli z Indie dále na západ vkročili pravděpodobně v 11. století na území tehdejší Byzantské říše, postarali se svým odlišným vzhledem a vystupováním o rozruch (přicházeli totiž z úplně jiného kulturního prostředí). Vypadali zvláště, navíc se živili zejména magií, předváděním cvičených zvířat apod. Obyvatelům říše připomínali tehdy už rozprášenou heretickou sektu tzv. Athinganů, a tak je za ni zaměnili. Z tohoto označení potom postupnými jazykovými změnami vznikla dnešní podoba slova Cikán a jeho cizojazyčných variant (německá Zigeuner, francouzská Tsigane, slovenská Cigán apod.). Už od počátku ale toto označení mělo negativní konotace. Sekta Athinganů byla rozprášená právě pro svou odlišnost, vyznávání magie a dalších činností, kterých se tamní panovníci obávali, a tak svým obyvatelům (později i ve vztahu k Romům) zakazovali se s touto sektou stýkat – pod pohrůžkou různých trestů. Označení Cikán později nabralo i další negativní konotace.

Je tedy logické, že zejména romští vzdělanci začali propagovat to označení, které odjakživa k pojmenování sebe sama ve vlastním jazyce používají. V našem kontextu se oficiálně poprvé slovo Rom objevilo v názvu organizace, která vznikla díky Pražskému jaru v roce 1969, Svazu Cikánů-Romů. Právě snahy jeho činitelů o uznání Romů za národnostní menšinu (namísto statutu sociální skupiny zaostalých obyvatel, jak je režim tehdy vnímal) a užívání označení Rom, vedlo k násilnému zrušení svazu v roce 1973. Opětovně prosadit původní označení Rom bylo možné až v 90. letech, kdy byli Romové i v ČR uznáni za národnostní menšinu.

Některí Romové se identifikují s označením Cikán, jelikož jsou na jeho užívání (výhradně v češtině nebo slovenštině) zvyklí. Ani jedna z variant ale není špatně. Základem je totiž respektovat přání každého na jeho sebeurčení – ať už se označuje za Cikána nebo Roma.

Lingvistická poznámka: Rom v romštině znamená „příslušník romského národa“, rom (s malým písmenem) pak romský muž nebo manžel. Užívané označení Nerom (které propaguje Ústav pro jazyk český) tedy o členech majority neříká, že nejsou lidé. Říká, že nejsou Romové. Stejně jako to říká neutrální romské označení gádžo.

Lukáš Houdek
foto: Filip Jandourek

O Roma vakeren
pořad Českého rozhlasu určený pro Romy. www.romove.cz

Volné vstupy do výstav

5. 7. Den slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje
2. 8. Evropský den připomínky holokaustu Romů

Všechny programy se konají v Muzeu romské kultury, není-li uvedeno jinak. Změna programu vyhrazena. Z uvedených akcí bude pořizen fotografický a audiovizuální záznam. Materiál může být zveřejněn.

Otevírací doba
Úterý–Pátek 10–18h
Neděle 10–18h

Muzeum romské kultury, s. p. o.
Bratislavská 67, 602 00 Brno
+420 775 407 065
media@rommuz.cz

facebook.com/muzeum.romske.kultury
instagram.com/muzeumromskeku1
twitter.com/muzeumromskeku1
linkedin.com/company/muzeum-romske-kultury

červenec – září 2019

rommuz.cz

muzeum

romské

kultury

mrk

Foto: Cimbalista Jan Gašpar Hrádko, 70. léta 20. stol. Foto: Autor neznámý, ze sbírky Muzea romské kultury

stálá expozice

Příběh Romů

Dějiny Romů od starověké Indie až po události II. světové války a současnost. Možnost komentovaných prohlídek v ceně vstupného po předchozí domluvě na e-mailu: lektor@rommuz.cz nebo tel.: +420 545 214 419.

přechodné výstavy

8. 5. 2019 – 3. 5. 2020

Lavutara. Cestami romských muzikantů a jejich písní

Od šlechtických dvorů, venkovských muzik, městských kaváren až po prestižní světová pódia jsou Romové světu známí jako hudebníci, neboli lavutara. Hudba Romů je akademická i neškolená, oficiální i spontánní, zpívaná i instrumentální, domácí i virtuózní. Přes fascinující rozmanitost jejich podob, žánrů a druhů pro ni ale zůstává již po staletí charakteristické, jak nezastupitelně a neodlučitelně provází běžný i sváteční život Romů. Skrze hudbu Romové poznávají svět a svět skrze hudbu poznává Romů.

Výstavní projekt Lavutara vznikl ve spolupráci s desítkami hudebníků, organizátorů hudebního života, výrobců a opravářů hudebních nástrojů a dalších pamětníků. Představuje hudbu Romů jako živou kulturu z perspektivy jejich aktérů na základě výzkumu sledujícího několik významných hudebních rodin v Brně v období od poválečných let do současnosti, ve kterých se předává hudební řemeslo z generace na generaci. **Kurátoři:** Matyáš Dlab, Anna Babjárová, Gejza Horváth, Zbyněk Anđrš

Doprovodný program k výstavě:

Hudební léto v Muzeu romské kultury

25. 7. 17h Komentovaná prohlídka výstavy
19h Večer autorské tvorby, během kterého zazní legendární brněnské písně. Na jednom pódiu vystoupí **Zdeněk Láзок & V.I.P. Band** a písničkář **Gejza Horváth**.
19. 9. 16–18h **Dust in the Groove** – hudební workshop pro děti k výstavě Lavutara: dětský workshop improvizace, zvukových možností a hudebního tvoření s Radimem Hanouskem a jeho hosty (nástroje s sebou!)
18h Kurátorská prohlídka s Gejzou Horváthem

veřejné akce

20. 8. 2019 11h

Pietní akt v Hodoníně u Kunštátu

Během pietního aktu budou vystaveny oceněné studentské práce vítězů Soutěže Emilie Machákové a Karla Holomka s tématem připomínky romského holokaustu pro studenty a absolventy AVU a HAMU. Zazní i oceněná skladba op. 42 „1396“ pro altový saxofon, malý buben a činel věnovaná Památníku Hodonín u Kunštátu a památce obětí romského holokaustu, která vznikla díky soutěži na Katedře skladby na HAMU.

25. 9. 2019 17–20h
Lety

Den otevřených dveří v prostorách bývalého vepřína, poslední příležitost vidět areál před demolicí, seznámení s průběhem prací na úpravě pietního místa, prezentování výsledků archeologického průzkumu.

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

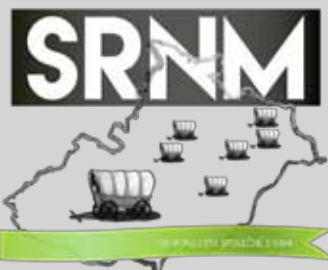
menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srnm.cz

Vydávání Romano hangos
podporuje Ministerstvo kultury
České republiky

Vážení čtenáři, pokud jste dostali tyto noviny do schránky, pravděpodobně zpracováváme vaše osobní údaje (jméno, adresa) za účelem doručování těchto novin. Pokud nesouhlasíte s tímto zpracováním, napište nám na srnm@srnm.cz a my vás z databáze vyřadíme.

Adresa redakce
Romano hangos
a Společensví
Romů
na Moravě

Bratislavská 65a,
Brno 602 00
tel.: 545 246 673
www.srnm.cz

číslo účtu:

230 0066 1977/2010

SUMMER STAGE MUZEA ROMSKÉ KULTURY u příležitosti otevření památníku v Hodoníně u Kunštátu záčatek vždy od 19.00, dvorek MRK, Bratislavská 67, Brno

18. 7.

Gypsy jazz Tchavolo Vlasak & Štefan Brychnač

Tchavolo Carlito Vlasak je mladý talentovaný kytarista, který má za sebou mnoho hudebních vystoupení v zahraničí na festivalech jazz manouche. Štefan Brychnač virtuózní hráč na akordeon vítěz několika mezinárodních soutěží. Carlos Vlasak, otec Tchavala, doprovodná kytara.

25. 7.

Hudební léto: Zdeněk Láзок & VIP Band a písničkář Gejza Horváth

Večer autorské tvorby, během kterého zazní legendární brněnské písně.

8. 8.

Aromasound

Moderní brněnská kapela, která účinkuje už pár let, někdy aktivněji, někdy pasivněji, členové jsou roztroušeni různě po světě a záleží, kdy se setkají, aby udělali nezapomenutelný večer plný jazzu, funk, soulu, popu a RnB Latin.

15. 8.

Cimbálová muzika Tomáše Zouhara

Repertoár tvoří romské písně, rumunská, maďarská, romská, indická, taneční, operní, klasická a moravská lidová hudba podbarvená nádhernou harmonií dalekých krajů v netradičním spojení vycházejících ze starých cikánských tónů.

22. 8.

Golden Delicious

Pět muzikantů, multižánrový repertoár, originální hudební pojetí, jedinečná show a velká party.

29. 8.

Roman Lopez & Jan Polyak a hosté

Salsa, rumba, mambo, samba! Večer latinskoamerických rytmů v podání brněnských hudebníků. Warm up & after party DJ Liquid A.

19. 9.

Zsolt Varady Band

Mladý slovenský kytarista Zsolt Varady a jeho band a gypsy jazz.

www.rommuz.cz